

Esituslaadi sujuvus

Pille Eslon

29.11.2019

Teksti sujuvus

- Esituse loogiline struktuur ja selle tutvustamine
- Teema avaneb alateemade kaudu
 - Alateemad sisaldavad arutlusi, mis
 - kinnitavad või lükkavad ümber teemaga seoses avaldatud arvamusi
 - kontrollivad esitatud fakte
 - lisavad uudset teavet jmt

Näide 1. Sissejuhatus: teema avamise loogiline struktuur (osade järjestamine)

Essees tutvustan infoteaduse ja haridusuuenduse omavahelisi seoseid. **Kõigepealt** arutlen selle üle, mida infokultuur endast kujutab ja kuidas haridusasutusi mõjutab. **Järgmisena** annan ülevaate õpianalüütika rakendamise võimalustest õpikeskkonna muutmisel. **Toon kolm näidet** sellest, kuidas ja kus on õpianalüütikat Eestis kasutatud. **Mitte vähem oluline pole ka** Web 2.0 osa hariduses. **Lõpuks** avaldan mõtteid sotsiaalmeedia kanalite kasutamisest õppetöös.

- Sisu avaneb järk-järgult: mõttearendus on jälgitav
 - Lõikudel on mikroteema, mille avamisel on oma algus ja lõpp
 - Laused loogiliselt järjestatud
 - Lause sidususe tagavad
 - Sidesõnad: *ja, ning, ehk, ega, et* jt
 - Siduvad sõnad: *seepärast, lisaks, peale selle* jt
 - Asendavad sõnad: sünonüümid, asesõnad *see, ta, need* jt

Näide 2. Lausete loogiline järjestus tekstilõigus

Essees **keskendun** tänapäeva raamatukogudele, **kuna** näen neis infoteaduse, hariduse ja tehnoloogia kokkupuutepunkti. **Lähemalt vaatlen** Eesti kaasaegseid **raamatukoguteenuseid**, millest rääkides ei saa jätta tähelepanuta **raamatukogutöötajad**, **sest** nendeta õige raamatukogu ei eksisteeri.

Näide 3. Lause sidususvahendid

- PÕHJENDUS

- Essees **keskendun** tänapäeva raamatukogudele, **kuna** näen neis infoteaduse, hariduse ja tehnoloogia kokkupuutepunkti.
- .. ei saa jätta tähelepanuta **raamatukogutöötajad**, **sest** nendeta õige raamatukogu ei eksisteeri.

- TÄPSUSTUS & TAGASIVIIDE

- **Lähemalt vaatlen** Eesti kaasaegseid **raamatukoguteenuseid**, **millest** rääkides ei saa jätta tähelepanuta **raamatukogutöötajad**

Siduvate sõnade tähendusrühmad

- **Lisainfo esitamine:** ja, nii(hästi), kui ka, samuti, peale selle, lisaks, niisama oluline
- **Vastandus või mööndus:** aga, omati, teisalt, ent, kuigi, selle asemel et, ehkki
- **Põhjendamine, seletamine:** seepärast, seetõttu, järelilikult, sellest tulenevalt
- **Tingimus:** juhul kui, eeldades et, tingimusel et
- **Täpsustus:** näiteks, kõigepealt, eeskätt, nagu
- **Järjestamine:** esiteks, teiseks, siis kui, enne kui
- **Rõhutamine:** nagu öeldud, teisisõnu, kahtlemata, vaieldamatult
- **Kokkuvõte:** kokkuvõtteks, lühidalt öeldes,

NB! Peab olema üheselt mõistetav, **millist** sõna asendatakse

- **Kui** vajalikud uuringud tehtud ja **andmed** kogutud, **siis** saab hakata **neid** analüüsima. Tulemused võimaldavad teha järeldusi probleemi lahendamiseks.

- Halb näide:

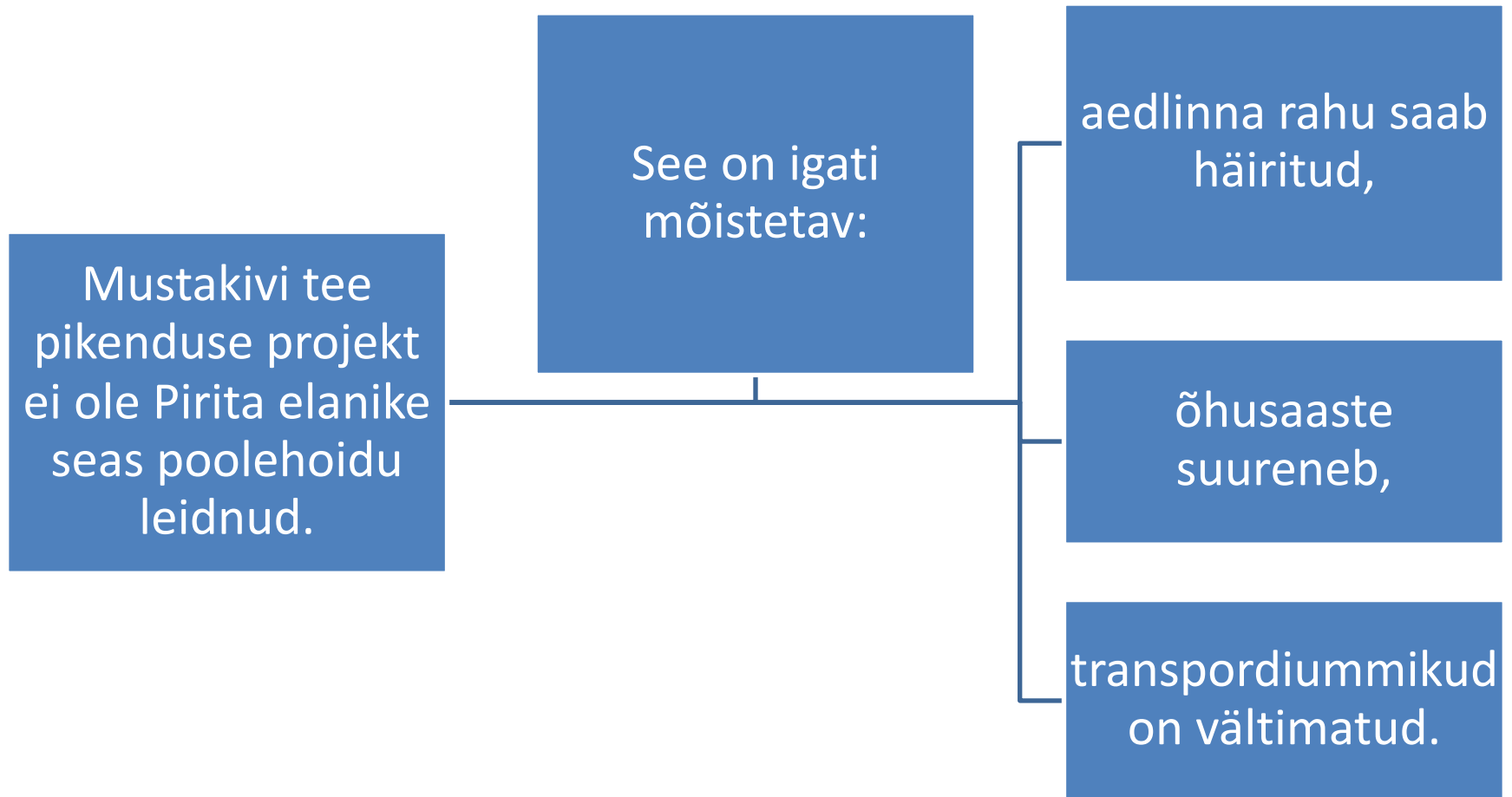
Kui vajalikud uuringud on tehtud, siis on vaja kogutud andmetest luua diagramm või infokogum, mida saaks analüüsima hakata. Järgmiseks on vaja andmeid analüüsida, teha järeldusi ja leida võimalikke lahendusi.

- sidesõna või paneb võrdusmärgi erinevate mõistete vahele (diagramm; infokogum)
- loogika: kas andmetest saab luua diagrammi?
- loogika: .. leida lahendusi MILLELE?
- lugemist häirivad sõnatüvekorrad

Sisulõik

- **Sisulõik** - avab teema seisukohalt tähenduslikke mõtteid
 - üks lause (või selle osa) sisaldab väidet
 - teised laused (või lause osad) avavad väites sisalduva mõtte
- Mida rohkem väiteid, seda põhjalikumalt mõte avatud.
- Väide võib olla sisulõigu alguses või lõpus.

Näide 4: väide lõigu alguses

Sidelõik

- **Sidelõik** - seob sisulõigud tervikuks; teemaga seotud faktiinfo järk-järguline avamine

Näide:

RTS Infraehitus OÜ alustas Lennujaama tee laiendustöödega, mille eesmärk on läbilaskevõime suurendamine. Tööde teostamiseks suleti Lennujaama teel lõik Tartu mnt kuni Lennujaama tee 7 sissepääsuteeni. Lisaks laiendustöödele rekonstrueeritakse tänava alla jäävad vee- ja kanalisatsioonitrassid.

Viiteseosed

- Väidete järjestamine: *esiteks, teiseks, kolmandaks*
- Näidete lisamine: *näiteks, nt, nii, nõnda*
- Viide eespool kirjeldatule: *nagu eespool, varem, ülal mainitud; nagu öeldud*
- Täpsustus: *see tähendab, st, teiste sõnadega ~ teisisõnu, teisiti öeldes, lisaks, kaasa arvatud, k.a*

Üldkasutatavad lühendid vt

<https://www.eki.ee/books/ekk09/index.php?link=0>

Näide 5: sisusõnad kui sidususvahend

On ilmne, et spetsialiseerumine mistahes **erialal** nõuab teatud **pädevusi ja oskusi, mis** on **valdkonnaga** seotud. Paljude **ametite** jaoks ei piisa ainult ühe kitsalt piiritletud **ainesfääri** valdamisest. Tarvilik on omandada laiemaid teadmisi, sh teiste **tegevusalade** kohta.

- Sisusõnad: eriala – valdkond – amet – ainesfäär – tegevusala
 - Kas tegemist on sünonüümse asendusega?
 - Kas tegemist on erinevate mõistetega?

- **Kõrvalmõtte lisamine:** *kusjuures, sealjuures, seejuures, samal ajal, samas, sealhulgas – sh, muuhulgas – mh* jne
 - [Viide väitele eelnevas lauses või lõigus + kõrvalmõtte lisamine]: *Keskne küsimus on **samuti** see, kuidas ja mida võimaldab tehnoloogia rakendamine saavutada kultuuriloomes?*
 - [Täpsustava info + kõrvalmõtte lisamine ja rõhutamine]: *Kuidas mõjutavad digitaalsed tehnoloogilised vormid kultuuriloomes praktikaid, retseptsioone ja tähendusloomet, kultuurilist suhtlust, **sh/k.a** identiteedi ja kultuuri allsüsteemide arengut?*

- **Seisukoha rõhutamine, info lisamine:** *veelgi enam, peale selle, lisaks, ühtlasi, samuti, ka*
 - *Kuidas mõjutavad digitaalsed tehnoloogilised vormid kultuuriloomelise praktikaid, retseptisioone ja tähendusloomet, kultuurilist suhtlust, **ühtlasi** identiteedi ja kultuuri allsüsteemide arengut?*
 - *Alanud on registreerimine arvutikursustele, **samuti** kutsume kõiki soovijaid saksa keele ringidesse algajatele ja edasijõudnutele.*

- Ühe mõtte rõhutatud sidumine eelneva väitega ja info täpsustamine: *nimelt, just, eriti (aga), eelkõige*
 - [Viitega eelmise lause väitele]: *Inimkond on viimastel aastakümnetel edasi liikunud lausa kosmilise kiirusega ning üha rohkem on näha innovaatilisi lahendusi küsimustes, mis on tekitanud probleeme. **Seda just tänu** tehnoloogia plahvatuslikule arengule.*
 - [Lause sees rõhutatud sidumine eelneva väitega]: *Et kaasajastada õppekava, selleks tuleb teada haridusuuenduse suundi, **eelkõige** innovaatilisi õpetamis- ja õppimismeetodeid, **eriti aga** tehnoloogiaid.*

- Erinevate aspektide esiletoomine; poolt- ja vastuargumentide lisamine:

ühelt poolt ... teisalt (aga); pealegi, liiatigi (kui)

- *Digitaalkultuuri uuringute areng seostub **ühelt poolt** posthumanismi **ja teisalt** tehnoloogiafilosoofiaga, mille koosmõjul tekkisid uued kultuurivaldkonnad ja kunstivoolud.*
- *Siinkohale pole põhjust keskenduda vaid posthumanistlikele käsitlustele, **liiatigi kui** tegemist on digikultuuri valdkonnaga.*

- **Vastuväide:** *kuid, ent, seevastu, teisalt*

- [Vastuväide eelneva lause väitele]: *Raske on panna meid situatsiooni, kus puudub ligipääs tehnoloogiale, olgugi et inimesed on sajaneid selleta hakkama saanud. **Seevastu** tänapäeva ühiskond ei oska enam endistviisi elada.*
- [Vastuväide sama lause esimeses osas sõnastatud seisukohale]: *Tõepoolest, digitaalkultuuri uuringutes omab kasvavat tähtsust digihumanitaaria, **kuid/ent** kindel oma koht on siin ka hüpertekstiuringutel ja mediaarheoloogial.*

- **V(astuv)äite kummutamine:** *kuigi, ehkki .. ometi, siiski, sellegipoolest, ikkagi, igatahes, kõigest hoolimata, vaatamata sellele*
 - *Ilus ümbrus tehakse kiiresti koledaks, kui puudub järelvalve. **Kuigi ka sellest ei piisa** – tuleb rangelt jälgida kohalike baaride tegevust.*
 - ***Kuigi** digitaalkultuuri uuringute üldist arengut on alati saatnud diskussioonid tasakaalust uurimistegevuse ja kultuuri kureerimise vahel, läheb tänapäeval juhtiv roll **siiski** kultuuri majandamise kätte.*

- **Uute argumentide lisamine:** *arvestades, et; kui võtta arvesse(, et); seoses sellega, et; sellisel juhul*
 - *Digitaalkultuuri uuringute üldist arengut on saatnud diskussioonid tasakaalust uurimistegevuse ja kultuuri kureerimise vahel. **Kui aga arvesse võtta** tänapäeva tarbimisühiskonna vajadusi, siis on mõistetav, miks juhtiv roll on praeguseks kultuuri majandamisel.*

- **Põhjus-tagajärg:** *sest, seetõttu, sellepärast, seepärast, kuna*
 - *Vaidlus kestis tükk aega, **sest** mees ei saanud aru, kuidas kohal käimata üldse töödele hinnasildi kõlge saab panna. Ja kuidas saab maakaabel olla nii palju kallim?*
 - *Tallinna Transpordiametil on vaja sõitjate liikumise kohta informatsiooni, **kuna** statistilisi andmeid saab kasutada ühistranspordi korraldamise planeerimiseks.*

- **Järeldus:** *seega, järelikult, niisiis, ühesõnaga, kokkuvõttes*
 - *Selles sisaldub spetsiifilisi väljakutseid informatsiooni selgitamisest kuni suhtlusviisi omapära arvestamiseni. **Järelikult** on vaja mõningast ettevalmistust, et olla kursis teisest kultuurist pärit infotarbijate traditsioonide ning tavadega.*

Teksti lihtsustamine

- Piiduda ühe teemaga, vähendada alateemasid ja kitsendada teksti loogilist struktuuri; selge sissejuhatus ja lõpp; selge teemaarendus ja vastav liigendus (nt numeratsioon ja vahepealkirjad + kirja suurus)
- Sisult rasked kohad seletatakse lahti; mõisted defineeritakse; seletuste näitlikustamiseks võib esitada küsimusi teksti kohta ja nendele vastata
- Laused lühemaks! Vältida nominalisatsiooni, lauselühendeid, liigseid sõnu ja mõttekordusi jne – nii suurendate teksti sidusust

Lihtsustamine: lühendame, kustutame üleliigsed sõnad

Eestis on olemas teatav kogemus teisest keeleruumist pärit infotarbijate [oli: KASUTAJATE] teenindamisega, kuid rööpselt [~~KOOS~~] erinevate rahvuste [~~ESINDAJATE~~ – liigne sõna] lisandumisega tekib järjest suurem vajadus klienditeenindajate õpetamiseks, **et nad teaksid [lausest puuduv osa; toonitab mõtte loogilist arendust]**, kuidas erinevate kultuuride esindajatega suhelda. [~~KOKKUPUUDE TEISTE KULTUURIDE ESINDAJATEGA TOOB KAASA Selles sisaldub~~] spetsiifilisi väljakutseid alates soovitava informatsiooni selgitamisest kuni suhtlusviisi omapärade arvestamiseni. [~~SEEPÄRAST Niisiis~~] on vaja mõningast ettevalmistust, et olla kursis teisest kultuurist pärit infotarbijate traditsioonide ning tavadega.

Valime tegusõnu: *hankima, koguma, salvestama, talletama, säilitama*

Tampere Ülikooli professorid K. Järvelin ja P. Vakkari on nimetanud ~~kogu~~ infoteadusteadmiste hankimise teaduseks [~~halb stiil, uuesti sõnastada*~~]. Infoteadlased on huvitatud informatsioonist, kui sotsiaalsest ja psühholoogilisest fenomenist. ~~ning keskenduvad~~ take eelkõige salvestatud informatsioonile ja ~~sellele, millised on~~ seostele informatsiooni ning ja inimeste vahel (Virkus, 2019).

Blogi pidamine ongi õpingutega seotud informatsiooni kogumine, selle salvestamine ja võimalus hankida uusi ~~teadmisi-õpingute toetamiseks~~.* Blogipostitused on üks suur ~~kogumik informatsioon ehk~~ andmebaas, kus autor säilitab ühe või mitme aine raames tehtud kodutööd, eksamiküsimuste vastused, tagasiside ja enda refleksioonid.

Hääduselt lähedaste sõnade tähendusest

- **kogumik** – **1.** koguteos, *Seni on ilmunud kaks kogumikku artikleid.* **2.** BOT lähestikku kasvavate (ühte liiki) taimede rühm. *Järves on vesirooside kogumikke. Puude kogumik.* **3.** kogum (1. täh.) *Närvirakkude kogumikud.*
- **Kogum** – **1.** teat. hulk olendeid, esemeid v. nähtusi rühma v. tervikuna. *Õisik on õite kogum.* **2.** kogunenud aine hulk. *Apatiit moodustab leeliselistes kivimites suuri kogumeid. Mädakogum.*
- **Kogu I** – **1.** tervik *Lugesin kogu teksti uuesti läbi.*
- **Kogu II** – **1.** väliskuju (pikkuses, laiuses, kasvus vms.). *Tüdruku sale kogu.* **2.** süstematiseeritud ainestiku hulk *liblikate kogu.* **3.** koondteos, kogumik *essee kogu* **4.** esindus- v. juhtimisorgan. *Asutav kogu. Seadusandlik kogu.* **5.** ebamäärane hulk *tähekogu, udukogu*

- Sotsiaalmeedia on [mitmesuguste] arvutite vahendatud tehnoloogiate **kogum**, mis hõlbustab **kogukonnapõhist** teabe, ideede, karjäärihuvide ja muude [jm] [enese]väljendusvormide loomist ning jagamist virtuaalsete kogukondade ja **võrkude** kaudu [vahel]. Kõige tuntumateksd sotsiaalmeedia platvormideks on Facebook, Youtube, Instagram ja Twitter. Nendel veebisaitidel saavad inimesed peaaegu silmapilkselt jagada oma mälestusi, suhelda sõpradega, kavandada sündmusi jms ~~a suhelda peaaegu silmapilkselt~~.

Võrk INFO arvutivõrk;

võrgustik (3. täh.); internet. *Omavahel võrguks ühendatud arvutid. Interneti-laadse võrgu väljatöötamine algas 1960. aastatel. Pani, riputas pildid võrku üles. Seda raamatut saab võrgust lugeda.*

Võrgustik INFO ruuterite kaudu ühendatud võrkude kogum, internet

KAASAEGNE, TÄNA(PÄEVA)NE, NÜÜDISAEGNE

- **KAASAEGNE**

1. OMADUSSÕNA - kellegagi v. millegagi samaaegne. *Ta oli oma kaasaegseist ametivendadest tublisti ettevõtlikum.* **SÜNON** tänapäevane, nüüdisaegne. *Kaasaegne teadus,*

2. OMADUSSÕNA - moodne, ajakohane. *Ruumide sisustus on kaasaegne.*

3. NIMISÕNA - kellegagi v. millegagi samal ajal elav isik. *Jannseni kaasaegsed; algupärane raamat kaasaegsetest*

- **TÄNA(PÄEVA)NE**

OMADUSSÕNA, sünonüümid: nüüdisaegne, praegu(saeg)ne, moodne. *Tänapäevane aparatuur. Ta on täiesti tänapäevane mees. Mõtleb, kuidas kodu tänapäevasemaks muuta.*

Kontekst ja sõnade valimine

Kuna matemaatika võimaldab tõlgendada reaalelulisi aspekte ja seoseid ühiselt mõistetavas keeles, lihtsustab see inimkonna arusaama ~~nende ümber toimuvast~~ muutustest looduses ja ühiskonnas. Näiteks tänu kombinatorsele statistilisele analüüsile ning lubaab kogutud andmete baasil konstrueerida maailma seaduspärasusi kirjeldavaid mudeleid. ~~Matemaatiliste mudelite~~ Nende rakendamine erinevates tegevussfäärides muudab mistahes ~~antud~~ ainevaldkonnaga tegelemise tõhusamaks ning sellega kokku puutuvate inimeste elu mugavamaks. Ilma modelleerimiseta ei eksisteeriks näiteks (MILLIST?) tehnoloogiat, hoonete ehitamist ega majandamist.

- **Sõnad ei sobi kokku:** inimkonna arusaam nende ümber toimuvast
- **Vahelejätud:** maailma MILLISEID ~ MILLE seaduspärasusi kirjeldavaid mudeleid; ei eksisteeriks näiteks MILLIST? tehnoloogiat
- **Lähedase häälusega sõnade tähenduserinevused:** nt ehitama > ehitamine > ehitus 'ehitustöö'; 'ülesehitus, struktuur'; kaudsemalt ka 'ehitis', nt *ehituste all olev maa, uusehitus*) > ehitus 'hoone', nt *juurdeehitis, kõrvalehitus*

On ilmne, et spetsialiseerumine mistahes erialal ~~spetsialiseerumine~~ nõuab teatud pädevusi ja oskusi, mis on ~~selle~~ valdkonnaga seotud. Paljude ametite jaoks ei piisa ainult ühe kitsalt piiritletud ainesfääri valdamisest. ja ~~tarvilik~~ on omandada laiemaid teadmisi, sh teiste tegevusalade kohta. Järgnevas [järgnevalt] [essee] annan ülevaate kahe välimiselt erineva teema, klimatoloogia ja matemaatika, omavahelistest seostest ning arutlen nende tähtsuse üle inimkonna jätkusuutliku arengu kindlustamisel. ~~Peahitekst on jagatud~~ sisaldab kolmeks väiksemaks alateemaks: ühiskonna jätkusuutlik areng ja kliimamuutused, matemaatika ja seos klimatoloogiaga, kliimasoojenemise probleemi olemus ja võimalikud lahendused. [.. probleem ja selle olemus, võimalikud lahendused]

- **Tagasiviitevahendi valik** – ei seostu mõistega ning sõnu ei sobi koos kasutada: eriala ~ selle valdkond
- **Mõistete üleküllus:** eriala, valdkond, amet – nii 'töö' kui ka 'riiklik institutsioon' > leksikaalne homonüümia, tegevusala)
- **Hääduselt lähedaste sõnade tähenduse erinemine:** välimine 'väljaspool olev' (maakera välimine koor) ja väline 'millestki väljas', antonüüm sisemine, sisene, osaliselt kattuv tähendusega 'välimine' (väline kõvaketas)

Lühendada, sõnum selgelt esile tuua

Maha tõmmata liigsed sõnad, kordused

- ~~• Globaalselt on käimas üha enam Üüleminek elektroonilistele platvormidele on saavutanud globaalsed mastaabid. See on omakorda kaasa toonud dokumentide üleviimisesuuremahulise kommunikatsioonide ja dokumentide digitaalsele meediale üleviimise d.~~
- ~~• Digimeedia platvormidele, mis üüleminek annab ettevõtetele võimaluse via informatsiooniteavitada ning oma toodangust järjest laiemat elanikkonda, mitte ainult rrohkemate ja muidu sihtgruppi mitte kuuludavaid võivate tarbijateniid.~~

Erinevate fraaside sidumine üheks lõhub sujuva lausestuse

Fraas algab ühe väljendi pooliku sõnastusega ja lõpeb teise väljendi pooliku sõnastusega.

- *Sellesse on orienteeritud majanduskasv ~ kodeeritud*
MIS on orienteeritud MILLELE
MILLESSE on kodeeritud MIS
- *Sellest on saanud ühiskonna ühest tähtsaimaks eestvedajaks*
sellest on saanud MIS
see on MIS, mitte milleks
- *Tallinna Ülikoolis fokuseeritakse digitaalse kirjaoskuse edendamisele, digididaktika ja digiõppevara arendamisele ja inimese ja arvuti interaktsiooni mõjude uurimisel*
keskendutakse MILLELE, mitte MILLEL
Lause osade järjestamine + sisu: Inimese ja arvuti interaktsiooni uurimisel keskendutakse digitaalse kirjaoskuse ..

Loogilised seosed, väljendid

Artikli [KELLE artikli?] “*World Scientists’ Warning of a Climate Emergency*” põhjal on märkimisväärsed murekohad järgmised: püsiv liha toodangu kasv, ülemaailmne metsade lageraie, lennureisijate arvu mitmekordistumine ja fossiilkütuste tarbimine. Vaadates vastavat statistikat Eestis kohta on rõõm tõdeda, et oleme õigel teel - 2017. ja 2018. aasta lihatoodangud on alates 2010. aastast madalaimad. [5] Tõusuteel on ookeanide soojenemine, merede-vee tase, ekstreemsed ilmastikuolud ja põlenud alad USA-s. [4] Viimasena mainitud faktise muudab veelgi tõsisemaks asjaolu, et USA alustas Pariisi kliimaleppes lahkumise protsessi ja on seega ainus paktist välja jääv suurriik, kus iga-aastased ulatuslikud põlengud laastavad maad. [6] Olenemata sellest, et suurem enamus riikidest, sh eriti veel-innovaatiline ja suurte tulevikuväljavaadetega väikeriik Eesti, on orienteeritud majanduskasvule, on jätkusuutliku eluviisi säilitamiseks tarvis eesmärgiks seada ökosüsteemide püsimine, põhivajaduste rahuldamine ja ebavõrdsuse vähendamine.

Düünamilisest arengust [liiasus, areng sisaldab dünaamilisuse tähendust, selleta pole arengut] hoolimata on **peamised** uurmisobjektid, lähenemisnurgad ja meetodid siiski selgelt identifitseeritavad. Üheks digitaalkultuuri uuringuid iseloomustavaks põhiteljeks on kriitilise analüütika, kureerimise, arendus- ja loometöö vahelised tasakaaluotsingud. Humanitaarteaduslikud digitaalkultuuri uuringud keskenduvad kõige laiemas vaates, sellele kuidas mõjutavad digitaalsed tehnoloogilised vormid kultuuriloome praktikaid. Kesksel küsimustuseks on samuti see, kust tuleb tehnoloogia, millist kultuuri ta vahendab, millist loomet võimaldab ja sestab kultuuri olulisel määral mõjutab.